

БЕКІТЕМІН

«Балбөбек» жобекжйы» КМҚК
менгерушісі — К.Д.Бактыбаева
«01.09» 2025 ж.

**Психикалық дамуы тежелген және жалпы сөйлеу тілінің бұзылыстары бар
балалар үшін білім берудің жеке жұмыс бағдарламасы
2025 - 2026 оқу жылы.**

Мерзімі: 1 жыл.

жауапты орындаушы:

педагог - психолог: _____

дефектолог _____

логопед: _____

тәрбиешілер: _____

музыка жетекшісі: _____

дене шынықтыру нұсқаушысы: _____

ата - анасының келісімі: _____

ТҮСІНДІРМЕ ЖАЗБАСЫ

1. Келимбек Нұрислам (16.09.2021 жылы туылған) балабақшада 2024 жылдың 31 - ші қазаннан бастап тәрбиеленеді.

Баланың отбасы толыққанды, отбасында төрт бала бар. Ата - аналар моральдық тұрғыдан тұрақты, баланың дамуы мен тәрбиесіне қызығушылық танытады және бұған үлкен мән береді.

Балабақшаға ерікті түрде келуге; балалармен сирек ойнауға және сөйлесуге деген ұмтылысты көрсетпейді. Бала ересектермен де, құрдастарымен де байланыс жасамайды; топтағы балалармен қарым - қатынас достық, агрессивтілік байқалмайды.

Өзіне - өзі қызмет ету дағдылары жасына байланысты дамыған, қажет болған жағдайда ересектерден немесе құрдастарынан үлкендерден көмек сұрайды.

Нұрислам қызығушылық ойынымен айналысады, суреттерді жақсы көреді. Көбінесе үстел үсті ойындарын ұнатады. Ойыншықтарды мақсатына сай қолданады, ұқыпты қарайды, ойыннан кейін ойыншықтарды орнына қояды.

Танымдық қызығушылық сабақтары кезінде қызығушылық көрсетпейді, назары әрдайым тұрақты болмайды, алаңдайды. Сөйлеудің жеткіліксіздігінен ойын әрекеттерін орындай алмайды. Сөйлеуі икемді, дыбысты айту кезінде қиындықтар туындайды.

Нұрислам өндірістік қызметке қызығушылық танытады, қарапайым пішіндегі заттарды мүсіндей алады және сала алады; сызу сызғанда анық емес, көбінесе ересек адамның нұсқауларын орындамайды. Ашық ойындарға қатысуға қызығушылық танытады, бірақ әрқашан ойын ережелерін сақтамайды;

ПМПК тұжырымына сәйкес, баланың сөйлеу қабілеті дамымаған (Психикалық дамуыдың тежелуі, жалпы сөйлеу тіл дамымауының I деңгейі.) Сөйлеудің дамымауына байланысты ойын белсенділігі дұрыс қалыптаспайды. Сөздік қордың жеткіліксіздігі: оқиғаларды логикалық байланысын түсінетін екі - үш буынды сөзді айта алады, тек қимылмен шектеледі.

Психологиялық тұрғыдан алғанда, Нұрисламды диагностикалау кезінде зияткерліктің даму деңгейі жас нормасына сәйкес келмейді. Бала ересек адаммен тез байланыс орнатады, тапсырмаларды сабырлы орындайды. Психикалық таным процестерінің кездейсоқ жетілу деңгейінің шамалы төмендеуі анықталды.

Дене дамуы орташа. Тез ептілік, қимылдарды үйлестіру, тепе - теңдік сезімі, күш пен шыдамдылық сияқты қабілеттер нашар қалыптасқан.

Анықталған проблемаларға сүйене отырып, педагогтар бірлесіп сөйлеу және ақыл - ой дамуының ерекшеліктерін, сондай - ақ осы баланың жеке мүмкіндіктерін ескеретін жеке білім беру бағдарламасы жасалды.

Бағдарламаның мақсаты: сөйлеудің жалпы дамымауы бар баланың дамуына жағдай жасауға жүйелі көзқарас қалыптастыру және оған мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасын меңгеруге жан-жақты көмек көрсету, баланың даму кемшіліктерін түзету, оның әлеуметтік бейімделуі.

Бағдарламаның міндеттері:

Баланың ерекше білім беру қажеттіліктерін анықтау;

Мектепке дейінгі білім берудің негізгі білім беру бағдарламасының дамуына және оның оқу орнына кірігуіне жағдай жасау;

Сөйлеу және ақыл-ой дамуының ерекшеліктерін, жеке мүмкіндіктерін ескере отырып, жеке бағытталған психологиялық-педагогикалық көмек көрсету (психологиялық, медициналық-педагогикалық комиссияның ұсыныстарына сәйкес);

Жеке оқу жоспары

Бағдарламаның мерзімі - 1 оқу жылы (2025 - 2026).

Арнайы түзетуші іс - әрекет арнайы мектепке дейінгі ұйымдарда, мектепке дейінгі ұйымдардың арнайы топтарында мүмкіндігі шектеулі балалар үшін жүргізіледі.

Бағдарлама топтық және жеке сабақтар түрінде ұжымдық түрде жүзеге асырылады:

- тәрбиеші - күнделікті;
- логопед - аптасына 1 рет;
- педагог - психолог - аптасына 1 рет;
- дефектолог - аптасына 1 рет;
- музыка жетекшісі - аптасына 1 рет;
- дене шынықтыру нұсқаушысы - аптасына 2 рет;
- ата - аналардың өтініші бойынша ұсыныстар алынады.

**Бағдарлама мазмұны
(мектепалды тобы 4 жастағы балалар)**

Мезгілі	Арнайы түзетуші іс - әрекет	Арнайы түзетуші іс – әрекеттің міндеттері	Арнайы түзетуші іс – әрекетінде қолданылатын ойын түрлері
	Дене шынықтыру	Педагог жоспары бойынша	
1 -жылдық	Коммуникативтік дағдыларды дамыту (аптасына 4 рет) Сөйлеуді дамыту (аптасына 3 рет)	1) ересек адамның көмегімен модель бойынша қарапайым сөздерді құрастыру дағдысын бекіту ("Кім? Не істеп тұр? Не? Немен?"); 2) біртекті бастауыштарды, баяндауыштарды, толықтауыштарды енгізу арқылы жайылма сөйлемдерді пайдалану икеміне үйрету; балаларды ойыншықтарды пайдалана отырып, диалог түрінде шағын әңгімелерді құрастыру икеміне үйрету; 3) сөз сөйлеуде грамматикалық санаттарды пайдалану дағдысын қалыптастыру: зат есімдер мен етістіктердің сандары; 4) балаларды заттардың, жануарлардың, құстардың атауларын оларды сипаттау бойынша танып табу икеміне үйрету; 5) балаларды ересек адамның көмегімен негізгі кеңінен тараған материалдардың атауларын пайдалану икеміне үйрету (ағаш, темір, тас); 6) диалог жүргізудің дағдыларын бекіту: сұрақтарға сәйкес жауап беру және сұрақты жолдасына жолдау икемдері; 7) балаларды сөздерді түрлі тәсілдермен құрастыру икеміне үйрету; 8) балаларды заттардың кеңістіктегі орналасуын анықтаумен байланысты сөздерді пайдалану икеміне үйрету.	«Суретке сәйкес жұбын таңда» , «Кімге не қажет?» , «Не немен қоректенеді?» , «Сурет бойынша әңгіме құрастыр» , «Мен бастаймын, сен жалғастыр»
	Дыбыстап айту (аптасына 1 рет)	дыбысқа еліктеу, музыкалық аспаптар, шикылдайтын ойыншықтарды қолдану арқылы түрлі дауыс қаттылығы(қатты-ақырын), жоғарылағындағы (жоғары-төмен) дыбыстарды қабылдау кезіндегі есту зейінін дамыту; музыкалық аспаптарды қолдану арқылы "ұзын" және "қысқа", "қатты" және "ақырын дауыс шығару" түсініктерін қалыптастыру; балаларды тірі табиғат дыбыстарымен таныстыру (торғайдың шырылдауы, қарғаның қарқылдауы, бұлбұлдың сайрауы; сиырдың мөңіреуі, ешкінің бақылдауы аттың кісінеуі); қозғалыс арқылы дыбыстың сипатына және оның өзгерісіне балалардың әрекет ете алуын бекіту (марш - маршпен жүреді, би билетін ән - айналып билейді, би күйі - секіреді және билейді); еліктеу бойынша жеңіл	«Не қалай дыбыстайды?» , «Мені кім шақырды?» , «Бұл қандай аспап?» , «Дауысынан таны» , «Бұл ненің дауысы?»

		ырғақты шапалақтау арқылы жасау; берілген ырғақты (2-3) ересектің көмегімен жүзеге асыруға және есту арқылы оларды бір-бірінен ажырата алуға балаларды үйрету;	
Түзету жұмысы (аптасына 1 рет)	Үйретілетін біліктер: 1) дауыс ырғақ күшін өзгертіп (қатты-жай) сөздер буындарды айту; 2) сөйлеу мүшелерінің қимылын және ірі қимылдардағы ырғақ сезіміне тәрбиелеу, ырғақпен жұмыс: айтылған сөздің қолмен үйлесімділігі (шапалақтау); 3) жүрумен сөздің үйлесімділігі; 4) әуен мен сөйлеу тілін ажырату; 5) дем алу мен дауысты дамыту үшін дауссыз дыбысы жоқ күрделі сөз қолданылады.	«Келісілген әрекеттер» , «Қайтала» , «Тыныс алу жаттығулары» , «Көпіршіктер шығару» , «Көңілді әуен» би қимылдарын жасау.	
Танымдық және зияткерлік дағдыларды дамыту (аптасына 3 рет) Ойынға үйрету (аптасына 1 рет)	1) балаларда тұрмыстық заттарды, ойыншықтар, сүйікті ойындарды таңдауда қызығушылықтар мен артықшылықтарын қалыптастыру; балаларды бейнелік ойыншықтарды бөлме кеңістігінде, ойын бұрышында, үстел үстінде орналастыруды үйрету (барлық жазықтықта теңестіре отыра; бір қатарға, бірінен кейін бірін қою); 2) балаларға құрбыластарына ойын өтінішімен сұрауды үйрету; ойын барысында ым-ишара, мимика, сөйлеу көмегімен қарым-қатынас етуді дамыту; 3) ойында балалардың отбасы мен балабақшада және ойын барысында ересектермен қарым-қатынасын бейнелейтін ойын әрекетінің логикалық тізбегін құрастыра алуды оқыту; 4) тұрмыстық мазмұны бар орнын басушы заттарды ойында қолдана білуді үйрету (құрылыс материалдарындағы кірпіш); 5) ойында өзгеру техникасымен балаларды таныстыру (түрлендіру); балаларға кейбір жануарлар, құстар, жәндіктер, күннің көзі, әртүрлі көлік қимыл-қозағылысының ұқсастықтарын көрсете білуге үйрету; ойын кейіпкерінің образына сәйкес дауыс және сөйлеу, мимика, қимыл-қозғалысты өзгерте алуды балаларға үйрету (ересек адамның бақылауында); педагог айтып жатқан тақпақтар және өтірік өлеңдер бойынша бір кейіпкерді үнсіз импровизациялы ойындарға қатыса алуды үйрету.	«Ұқсас затты тап» , «Айырмашылығын тап» , «Ойлан, тап!» , «Санды затпен сәйкестендір» , «Адасқан сандар» , «Жоғалған санды тап» , «Түстерді сәйкестендір» , «Пішіндерді орналастыр» , «Не артық?» , «Не өзгерді?» , «Асықтарды сана» ,	
Ойлауды қалыптастыру (аптасына 1 рет)	1) балаларда көрнекілік-бейнелік ойлауды дамытудың алғышартын құру: заттық құралдар, олардың қасиеттері мен сапасы, олардың адамдардың әрекеттеріндегі рөлі туралы жалпы түсініктерді қалыптастыру;	«Ұқсас затты тап» , «Не жетіспейді?» , «Сандарды толықтыр» , «Санап көр» , «Көңілді таяқшалар» ,	

	2) сан алуан көрнекілік-әрекеттік міндеттерді арнайы құрылған мәселелік жағдайларда шешуге үйрету; мәселелік жағдайда барынша сәйкес келетін құралды (4-5 заттың ішінен) қолданады; 3) мәселелік-практикалық міндетті сөйлеу тілдік айтылымдарда талдай білуді қалыптастыру; 4) балаларды көрнекілік-бейнелік жоспардағы міндеттерді шешуге үйрету: балаларға олардың өздерінің практикалық тәжірибесінен таныс жағдайлар бейнеленген сюжетті суреттерді ұсыну, оларды жағдайдың мәнін ашып айтуға ынталандыру; 5) балаларда сюжеттік суреттерде бейнеленген жағдайды бүтіндей қабылдауды қалыптастыру; 6) балаларды сюжетті суреттерде бейнеленген нысандар мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланысты және тәуелділікті таба білуге үйрету.	«Санамақтар айту» , «Көп және біреу»
Сенсорика (аптасына 1 рет)	1) көріп қабылдау мен зейінді дамыту:үлгі бойынша құрастыру процесінде көлемді пішіндерді (шар, текше, призма, овоид) ажырату; жазық пішіндерді (дөңгелек, шаршы, тікбұрыш, сопақша) жіктеу;көлемді және жазық пішіндерді (шар-дөңгелек, текше-шаршы, кірпіш-тікбұрыш, овоид-сопақша) салыстыру; бағдарлаудың іздеу тәсілдерін (байқап көру, өлшеп көру) қалыптастыру; негізгі түстерді (қызыл, сары, көк, жасыл, ақ, қара) салыстыру, үлгі бойынша таныс түсті ерекшелеу;берілген түстерді қоршаған кеңістіктен табу;заттарды пішіні, көлемі, түсі бойынша топтастыру;заттарды көлемінің кемуі, артуы тәртібінде қатарға жүйелеу; 3-5 құрамды матрешканы практикалық өлшеп көру тәсілі арқылы құрастыру; 5 сақиналы пирамидканы сақиналарының көлемін есепке ала отырып, практикалық өлшеп көру тәсілі арқылы құрастыру; заттардың арасындағы кеңістіктік қатынастармен (жоғарыда, төменде, ортасында) практика жүзінде таныстыру; 2) естіп қабылдау мен зейінді дамыту: тұрмыстық шулармен және табиғат құбылыстарының дыбыстарымен (телефонның қоңырауы, шаңсорғыштың дыбысы, құстардың әні, ағып жатқан судың сылдыры) таныстыру; таныс заттар мен құбылыстарды олардың дыбыстық сипаттары бойынша ерекшелеу; буындық құрылымы жағынан жақын сөздерді жіктеу; дыбыс көзін көру талдауышын тірек етпей анықтау; 3) тактильдік-қимылдық қабылдауды дамыту:педагогтың сөздік нұсқауы бойынша заттардың көлемі мен пішінін сипай отырып қабылдауды жалғастыру; пішіндері әртүрлі заттарды (төртеуінің ішінен таңдау) сипай отырып жіктеу; көлемі әртүрлі заттарды (үшеуінің ішінен	«Мұнараны құрастыр» , «Мозаика құрастыру» , «Бірізді моншақтар» , «Асықтар тізбегі» , «Көршісін тап» , «Ұқсас заттарды ата» , «Түсіне қарай топтастыр» , «Құмдағы бейнелер» , «Балық аулау» , «Жұбын тап» , «Кемпірқосақтың түсі»

		таңдау) сипай отырып жіктеу; таныс заттардың сытқы бетін (тікенекті, тегіс, кедір-бұдыр) сипай отырып тану; әртүрлі сусымалы материалдармен және сұйықпен (құм, жарма, су, бояу, май, крем) танысу; 4) дәм сезуді дамыту: ұсынылған тағам өнімдерінің ішінен ащы дәмі бар тамақтарды таңдау; ұсынылған тағам өнімдерінің ішінен қышқыл дәмі бар тамақтарды таңдау; тамақты дәміне (тәтті-ащы-қышқыл) қарай жіктеу; тамақты температуралық белгісі бойынша (ыстық, суық, жылы) жіктеу.	
	Түзету жұмысы (аптасына 1 рет)	Педагог жоспары бойынша (дефектолог, логопед)	
	Қоршаған әлеммен таныстыру (аптасына 1 рет)	1) отбасы мүшелері туралы білімдерін қалыптастыру: ана, әке, ұл, қыз, әже, ата; ағасының, әпкесінің есімдерімен таныстыру; 2) топ педагогтерін аты-жөнімен атауға үйрету, топтағы балаларды есімдерімен атап үйрету; 3) дене мүшелері мен бет бөліктерін атауға, олардың қызметін түсіндіре білуге үйрету; 4) ересектердің мамандықтары туралы түсініктерін қалыптастыру: мейірбике, дәрігер, сатушы; 5) микроәлеуметтік орта туралы білімін қалыптастыру: дүкен, дәріхана, көлік; 6) қоршаған әлеуметтік және заттық ортаға танымдық қызығушылығын дамыту; 7) қоғамдағы жүріс-тұрыстың қарапайым нормалары туралы түсінігін қалыптастыру; 8) Қазақстан - ел атауымен таныстыру, Қазақстанның мемлекеттік рәміздерімен таныстыру; 9) тұрмыстық заттар туралы түсініктерін кеңейту және тереңдету: ыдыс (шай ыдысы, асханалық), жиһаз (бөліктері); 10) "киім, аяқкиім", "ыдыс-жиһаз" ұғымдарын ажырата білуге үйрету; 11) жыл мезгілдері туралы білімдерін қалыптастыру; 12) өлі табиғат нысандарымен таныстыру: саз балшық, тас, құм; 13) тәулік мезгілдері туралы білімдерін кеңейту: кеш; 14) мейрамдармен: туған күн, күз мерекесі, Қазақстанның туған күні таныстыруды жалғастыру.	«Сурет бойынша әңгімелесу» «Менің отбасым» , «Отбасы мүшелерін ата» , «Кімге не қажет?» , «Шаштараз» , «Емхана» , «Сатушы» , «Асхана» т.б., «Бұл ненің суреті?» , «Суретті құрастыр» , «Заттарды топтастыр» , «Бұл қай мезгіл?» , «Табиғат құбылыстарын ата» , «Жыл мезгілдері» ,
	Түзету жұмысы (аптасына 1 рет)	Педагог жоспары бойынша (педагог – психолог)	
	Музыка	Педагог жоспары бойынша	

